

Examensarbete 15 hp

Lärarexamen

2009

Sanna Andersson

Två bedömningsprocesser

Handledare: Bo Tobiasson

Kungl. Musikhögskolan i Stockholm

Sammanfattning

I denna uppsats jämförs genom intervju bedömningsprocessen hos musikhögskolor där jag har försökt att hitta likheter och olikheter mellan de två bedömningsyrkena. Musikhögskolan och dressyrdomaren har berättat om hur de jobbar med bedömningsprocessen och hur de tolkar kriterierna, kriterierna för grundskolan respektive kriterierna inom dressyren som kallas dressyrens grunder.

Min frågeställning:

Vilka likheter samt skillnader finns i bedömningsprocessen hos en musikhögskola respektive en dressyrdomare?

Jag har kommit fram till att en av likheterna mellan de två bedömningsprocesserna är att man i båda fall vill uppmuntra den man bedömer och att betyget skall vara en hjälp för fortsatt intresse inom ämnet. Det som skiljer bedömningsprocesserna åt är bland annat att musikhögskolan tolkar de allmänna kriterierna själv och behöver inte föra en diskussion kring kriterierna medan dressyrdomaren måste vara samspelt med domarkollegiet där alla skall döma lika.

Sökord: Bedömning, betyg, musikhögskola, hästsport, dressyr.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
Innehållsförteckning	5
Bakgrund	7
Syfte och frågeställning	8
Litteratur	9
Pedagogisk bedömning.....	9
Betyg.....	11
Lpo 94.....	12
Vad är dressyr?.....	15
Dressyrens grunder.....	16
Taxonomier	19
<i>Blooms taxonomi</i>	19
<i>Solo-taxonomin</i>	20
Metod	22
Intervjuer	22
Intervju 1.....	23
Intervju 2.....	25
Intervju 3.....	27
Analys	29
Intervjuerna.....	29
Musik – Dressyr	30
Diskussion	31
Slutord	34
Referenser	35
Bilagor	37

Bakgrund

Mitt liv har till stor del präglats av två saker, musik och hästar. Musiken i mitt liv har funnits i skolan och hemmet. Inom ridningen har jag tävlat en del, både dressyrtävling och hopptävling. Bedömning sker inom både musiken och hästsporten. Inom ridsporten dressyr dömer en domare hur väl ekipaget genomför kriterier som behövs i dressyrprogrammet och avgör därefter vilken poäng ekipaget får. Kriterierna inom dressyren kallas för dressyrens grunder och kan jämföras med skolans läroplan. Inom musiken bedömer publik och musiklärare hur bra respektive dåligt framträdandet är. I skolan bedöms eleven genom summativ bedömning, det vill säga prov, respektive formativ bedömning som används under själva undervisningen och via lärarens vägledning. När en domare dömer ett ekipage sker det under ett dressyrprogram som framförs av ekipaget. Jag har valt att jämföra den bedömning som sker i klassrummet med den dömning som sker på ridbanan därför att det är två av mina största intressen och för att se om det skiljer sig i bedömningsprocesserna.

Vi utsätts dagligen för bedömningar och prövningar. Bedömning ingår i all mänsklig aktivitet, både i privatlivet och i skolan. Bedömningar kan uppfattas både positivt och negativt. Bedömning har under alla tider inneburit en form av kontroll. Om du vill bli en popartist idag kan en väg vara att bedömas framför en jury och dessutom av kritiska TV-tittare. Att bli bedömd kan då locka oss till ett mål eller en dröm vi vill uppnå, trots att vi blir förnedrade på vägen dit.

Kontroll är en del av skolans tradition. Bedömning kan vara påfrestande både för lärare och elever. Läraren måste följa läroplanen och eleven måste uppnå delar av betygskriterierna för att få ett slutbetyg. Vad händer då om lärare och elever tolkar läroplanen och kriterierna på olika sett? Kan det leda till en bedömningskonflikt? Under min egen skolgång har detta med bedömning varit en av de stora motgångarna som satt sina spår av oro över att bedömas på fel sett. Känslan av att hela tiden vara ett objekt som skall bedömas och betygsättas har ibland lett till ångest och stress.

Efter flera samtal och diskussioner med mina klasskamrater under min musiklärarutbildning på Kungliga Musikhögskolan har jag själv märkt att samtalsämnen ofta handlar om hur svårt det måste vara när du som lärare skall betygsätta och bedöma eleverna i skolan. Är det svårt att sätta betyg och bedöma elever eller är vi lärarstudenter bara rädda för att vi snart har behörighet att göra det? Jag vill inte skrämmas av ordet ”bedömning” i framtiden och det är en av anledningarna till varför jag valt att utforska de två olika bedömningsområdena mer och skriva om det i den här uppsatsen.

Syfte och frågeställning

I min uppsats skall jag bland annat studera och beskriva likheter och olikheter mellan två olika bedömningskulturer, bedömning i grundskolan och bedömning i hästsporten dressyr.

Jag vill ta reda på hur musklärare tolkar de allmänna betygskriterierna och målen samt hur dessa formuleras i lokala betygskriterier och mål. Jag vill även få kännedom om hur dressyrdomaren tolkar dressyrens grunder samt föra ett resonemang kring likvärdig bedömning.

Vilka likheter och skillnader finns i bedömningsprocessen hos en musklärare respektive en dressyrdomare?

Litteratur

Pedagogisk bedömning

Redaktörerna Lars Lindström och Viveca Lindberg har samlat ett antal texter från forskare, lärarutbildare och lärare från bland annat Lärarhögskolan i Stockholm, som skrivit om olika former av bedömning i förskola, grundskola och gymnasium. Författarna knyter i sina bidrag an till egen och andras forsknings- och utvecklingsarbete, i ett försök att ge den pågående debatten om bedömning en tänkvärd belysning. Texterna i boken anknyter till förskolans och skolans vardag genom att visa givande förslag eller sätt att tänka kring dokumentation, bedömning och utveckling av kunskap. Lindström skriver i inledningen av *Pedagogisk bedömning* (2005) att han tidigare såg bedömning som ett nödvändigt ont och att han nu istället ser det som en möjlighet att hjälpa sina elever i deras utveckling. Jag har valt ut tre av dessa författare och deras kapitel eftersom dessa behandlar mitt ämne mer än de andra delarna i boken. Jag presenterar kortfattat de tre kapitlen nedan.

Vad är bedömningens syfte? Astrid Pettersson, docent i pedagogik vid Stockholms universitet, för en diskussion kring varför vi bedöms och vad det är som bedöms. Pettersson skriver och resonerar kring vad det är som egentligen bedöms och det som inte skall bedömas. Pettersson har plockat ut viktiga delar i den nuvarande kursplanen och ifrågasatt formuleringar, vad det är som egentligen ska bedömas och tar även upp vad regeringen skriver i sin utvecklingsplan. Hon har vänt och vridit på frågorna på ett klurigt sätt som jag kunde använda mig av i mitt arbete. Hon ger exempel från texten i läroplanen om bedömningens inriktning för ett antal ämnen och sätter det i relation till tänkbara bedömningar. Till exempel om ämnet bild står det att det gäller elevens förmåga att tolka, förstå, framställa och använda bilder. Pettersson frågar då vad man går miste om i bedömningen om den främst fokuserar elevens framställning av bilder? Fler exempel i kapitlet går ut på samma sak. Först skriver hon om sin egen tolkning av texten och sedan tar hon upp följdfrågor om hur man kan tolka texterna på många olika sätt. Pettersson skriver om vad som kan gå fel i bedömningsprocessen. Ett exempel som skulle kunna bli problem i klassrummet är om läraren ställer en fråga som en elev inte svarar på utan förblir tyst. Det kan enligt Pettersson tolkas som att eleven då inte har kunskap inom området och därför går det inte att bedöma svaret.

Per Måhl är lärare i svenska, filosofi och religionskunskap. Måhl tar upp några exempel i *Pedagogisk bedömning* (ÅR) på hur en bedömning utifrån i förväg uppställda krav kan se ut och genomföras. Till exempel skriver han om en lärare som tog emot en klass i år 4. Läraren ville ta reda på vilka av eleverna som inte på egen hand kunde tillgodogöra sig innehållet i sakprosa av den svårighetsgrad som används i år 4. Först valdes en text som läraren ansåg att alla i år 4 borde kunna läsa och förstå. Det blev en text om maskar som barnboksförfattaren Stefan Casta hade skrivit. Sedan formulerade läraren tre uppgifter och gjorde en bedömningsmall till varje uppgift. På detta sätt skrev läraren upp en bedömningsmall på en fråga:

Uppgift 1: Varför heter den vanligaste masken daggmask?

Bedömningsmall: I texten står: Maskar tycker bäst om när det är dagg i gräset. Det är därför den vanligaste masken heter daggmask. Av ett rätt svar ska framgå att den heter daggmask därför att den tycker om när det är dagg i gräset. Läraren tänkte: Om en elev skriver *Den tycker om dagg* kan jag dra slutsatsen att eleven förstår ordet *därför* i meningen: *Det är därför den vanligaste masken heter daggmask*. Ett sådant svar sätter jag rätt på. (Måhl 2005, s. 44)

Han tar upp dessa exempel av två skäl. För det första för att illustrera innebörden av vissa facktermer som Måhl infört kring bedömning. De olika facktermerna han tar upp är: standarder, kriterier, kriteriebeskrivningar, uppgiftsstandard, resultatstandard och processtandard. För det andra för att illustrera hur i förväg uppställda krav hänger samman med syn på kunskapsutveckling och progression. Måhl resonerar kring dessa facktermer och bedömningssystemets inre logik.

Måhl resonerar också kring vad som menas med kriterier. Han skriver att kriterier kan vara synbara, hörbara, smakbara, doftbara eller kännbara. Och att de alltid är knutna till resultat på uppgifter och ibland också processer. Måhl menar att även bedömare som inte använder i förväg uppställda krav använder kriterier.

Lisa Björklund Boistrup, universitetsadjunkt vid Lärarhögskolan i Stockholm, skriver i sitt kapitel att fokus ligger på hur elevens lärandeprocess kan dokumenteras och verbaliseras. Björklund Boistrup skriver att det är viktigt att eleven är delaktig och att eleven får klart för sig såväl vad hon/han redan kan som vad som kan utvecklas. Björklund Boistrup tar upp tre olika motiv till detta. I det första motivet skriver hon att elevers prestationer förbättras om de genom en formativ bedömning får insikt i sin lärandeprocess. Det andra motivet enligt Björklund Boistrup är att, den så viktiga, metakognitionen (att man är medveten om en del av sina egna tankar) kan stimuleras genom en dokumentationsprocess. Det tredje motivet är det målrelaterade system som vi har idag, där eleven måste få insikt i bedömningen.

Björklund Boistrup förklarar att summativ bedömning är en slags summering av vad eleven kan vid en viss tidpunkt. Medan den formativa bedömningen syftar till att utgöra ett stöd för elevers lärandeprocesser och är en del av undervisningen. Den formativa bedömningen kan bestå av elevens självbedömning. Studier som de engelska forskarna Black & Wiliam har gjort visar att elevernas lärande förbättras när den formativa bedömningen får högre kvalitet. Enligt Black & Wiliam kan den formativa bedömningen av eleven delas upp i två delar. Den ena delen handlar om att eleven blir medveten om vad han/hon kan och också vilka kvaliteter som hans/hennes prestationer visar. Här är lärarens uppgift att hjälpa eleven att utveckla sin kunskap om tilliten till sitt kunnande som utgångspunkt för elevens fortsatta lärandeprocess. Den andra delen handlar om att eleven blir medveten om vad han/hon ska fokusera sitt lärande på framöver. Tillsammans med läraren kan eleven sätta upp nya konkreta mål för sitt lärande. Dessa mål bör relateras till styrdokumentens, alltså läroplanen, kursplanen och/eller lokala arbetsplaner, mål och kriterier. Hon menar att en stärkt formativ bedömning hjälper eleven att utveckla sin metakognition.

Uttrycksformer att känna till som kan vara aktuella vid bedömning är enligt Björklund Boistrup: handling som kan uttryckas i bild, talande och skrivna ord och symboler. Ett sätt att ta reda på om eleven kan de olika uttrycksformerna är genom en skriftlig diagnos eller ett skriftligt prov. Dessa metoder är vanliga inom de mer teoretiska ämnena, men även inom dessa ämnen kan eleven visa sitt kunnande på fler sätt. Hon tar även upp frågor som varför det är viktigt att fånga lärandet och tar också upp innehållsfrågor. I kapitlet resonerar Björklund utifrån flera av skolans ämnen, men tyngdpunkten ligger på matematik.

Betyg

I boken *Betyg* (2001) redovisas bland annat bakgrunden till de nya betygen och visar på skälen till att det nya systemet fått den utformning som det nu har i grundskolan, gymnasieskolan och den kommunala vuxenskolan. De tre författarna till boken heter Leif Davidsson, Boo Sjögren, generaldirektörer för det Internationella programkontoret och Lars Werner, tidigare partiordförande för Vänsterpartiet. De skriver om betygssystemets historia och presenterar vägen fram, genom ett flertal betygsutredningar, till de betyg som beskrivs i Lpo 94. Davidsson, Sjögren och Werner tar även upp de författningsbestämmelser om betygen som ska tillämpas av lärare och rektorer. Författningarna anvisar bland annat två typer av hjälpmedel för att betygen skall bli rättvisa. Det ena stödet består av betygskriterierna och de krav på vad eleverna skall ha uppnått, kursplansmålen. Det andra stödet är centralt utarbetade prov i vissa ämnen.

I december 1994 fattade riksdagen, efter förslag från den socialdemokratiska regeringen, ett beslut för det nya betygssystemet för grundskolan. Beslutet handlar bland annat om att övergå till ett kunskaps- och målrelaterat betygssystem. Utvecklingssamtalet skall vara skolans viktigaste sätt att informera elever och föräldrar. De föräldrar som önskar skall kunna få skriftlig information, men sådan information skall inte ha karaktären av betyg. Betyget skall sättas från årskurs 8 enligt en tregradig skala. Betygen blir; G = Godkänd, VG = Väl godkänd, MVG = Mycket väl godkänd. Slutbetyget skall vara nationellt jämförbart genom att de olika ämnesbetygen sätts med stöd av kursplanernas betydelse av kravnivån för årskurs 9 och av de centralt bestämda betygskriterierna. Betygskriterier skall utarbetas för en nivå, nämligen Väl godkänt. Om en elev inte når upp till kraven för betyget Godkänd så får han eller hon inget betyg i ämnet. Däremot har eleven rätt till att få ett skriftligt omdöme i det eller de ämnen där det saknas betyg.

Betyg skall ange elevernas kunskaper enligt Davidsson, Sjögren och Werner. När ett betyg sätts efter att ett ämne eller liknande har avslutats så skall betyget bestämmas med hjälp av de mål som eleverna enligt kursplanerna skall ha uppnått i grundskolan och de betygskriterierna som är bestämda för ämnet. För att få betyget Godkänt måste eleven uppnå de mål som skrivs i kursplanen för det nionde skolåret. Betygskriterierna skall ange noga vilka kunskaper enligt kursplanerna som krävs för respektive betyg.

I Lpo 94 anges mål och riktlinjer för betygssättningen i avsnittet Bedömning och betyg. Det står i Lpo 94 att skolan skall sträva efter att varje elev utvecklar ett allt större ansvar för sina studier och utvecklar förmågan att själv bedöma sina resultat och ställa egna och andras bedömning i relation till egna arbetsprestationer och förutsättningar. Läraren skall genom utvecklingssamtal främja elevernas kunskapsmässiga och sociala utveckling. Utifrån kursplanernas krav skall läraren allsidigt utvärdera varje elevs kunskapsutveckling, muntligt och skriftligt redovisa detta för eleven och föräldrar (hemmen) samt informera rektorn. Med utgångspunkt i föräldrarnas önskemål ständigt informera elever och hem om studieresultat och utvecklingsbehov. Läraren skall vid betygssättningen utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper i ett förhållande till kraven i kursplanen och göra en allsidig bedömning av dessa kunskaper.

Författarna till boken *Betyg* (2001) definierar olika betygsnivåer. De menar att betyget Godkänt, till exempel, tydliggörs på olika sätt i grundskolan och gymnasieskolan genom att inga särskilda betygskriterier för betyget Godkänd finns i grundskolan. I

grundskolan skall läraren utgå från de mål som eleverna enligt kursplanerna skall ha uppnått i ämnena i slutet av det nionde året. Vilket innebär enligt författarna att gränsen för betyget Godkänt motsvarar kursplanernas uppnåendemål. När det gäller gymnasieskolans betygskriterier för betyget Godkänt förtydligas uppnåendemålen som anges i kursplanen. Även om det inte finns betygskriterier för betyget Godkänt i grundskolan så hindrar det inte lärarna på den enskilda skolan att skriva lokala betygskriterier för betyget Godkänt. Gällande betyget IG (= Icke Godkänd) så har det förts diskussioner kring om betyget skall ges. Enligt förslaget skulle betyget Icke godkänt visa att en elev har deltagit i undervisningen men att studieresultaten varit otillräckliga. Ett problem som uppstår är då att om en elev varit frånvarande i större utsträckning så kan inte en lärare bedöma elevens kunskaper. I ett sådant fall kan den bästa lösningen vara att inte ge eleven något betyg alls. Nivåerna för Väl och Mycket väl godkänt har betygskriterierna utformats som en verklig fördjupning av kunskaperna.

Det finns inget, enligt Davidsson, Sjögren och Werner, som talar för att kunskapssprången mellan betygen Godkänt, Väl godkänt och Mycket väl godkänt skall vara lika höga, vilket innebär att tillväxten i kraven för de olika betygsstegen inte behöver vara linjär.

Lpo 94

I *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet* (Lpo 94) står det att det offentliga skolväsendet vilar på demokratisk grund. Det är viktigt att skolan förmedlar grundläggande värden som vårt samhälle vilar på till eleverna. Skolan skall bland annat förmedla och gestalta att alla människor har lika värde och individens frihet och integritet. Genom bland annat den etik som den kristna traditionen omfattar skall individen genom detta fostras till rättskänsla, generositet, tolerans och ansvarstagande. Skolans uppgift är att göra varje elev unik och därigenom kunna delta i samhällslivet genom att ge sitt bästa i ansvarig frihet.

Skolan skall främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse.
... Skolan är en social och kulturell mötesplats som både har en möjlighet och ett ansvar för att stärka denna förmåga hos alla som arbetar där. (Lpo 94, s. 3).

Ingen som går i skolan skall utsättas för diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder eller för annan kränkande behandling.

Undervisningen i skolan skall vara saklig och allsidig. Föräldrar skall kunna skicka sina barn till skolan med stort förtroende för att barnen inte blir ensidigt påverkade till förmån för den ena eller andra åskådningen. Alla i skolan skall följa de grundläggande värden som står i skollagen och i läroplanen.

Undervisningen skall anpassas till alla elevers förutsättningar och behov. Skolan skall ge alla elever en likvärdig utbildning. Flickor och pojkar skall bedömas lika. Skolan har skyldighet att klargöra för elever och föräldrar vilka mål och krav utbildningen har.

Genom att delta i planering och utvärdering av den dagliga undervisningen och få välja kurser, ämnen, teman och aktiviteter, kan eleverna utveckla sin förmåga att utöva inflytande och ta ansvar. (Lpo 94, s. 5)

Skolan skall i samarbete med hemmen främja elevernas utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. Skolans uppdrag är att främja elevernas lärande för att därigenom förbereda dem för att leva och verka i samhället. Alla de olika ämnena i skolan skall tillsammans täcka bland annat elevernas kunskap om globala sammanhang och för att skapa internationell solidaritet, utveckla eleverna till att ha en beredskap inför framtiden och utveckla sin förmåga till dynamiskt tänkande. Genom drama, rytmik, dans, musicerande och skapande i bild, text och form skall eleven genomgå en harmonisk utveckling och få möjlighet att pröva, utforska, tillägna sig och gestalta olika kunskaper. Skolan skall vara en god miljö för utveckling och lärande.

I Lpo 94 förklaras olika mål som elever skall sträva mot eller uppnå. Betydelsen av mål att sträva mot anger målsättningen på skolans arbete. Mål att uppnå formulerar vad elevens minst skall ha uppnått när de lämnar skolan.

Mål att sträva mot

Skolan skall sträva efter att varje elev

- utvecklar sin förmåga att göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden grundade på kunskaper och personliga erfarenheter,
- respekterar andra människors egenvärde,
- tar avstånd från att människor utsätts för förtryck och kränkande behandling, samt medverkar till att bistå andra människor,
- kan leva sig in i och förstå andra människors situation och utvecklar en vilja att handla också med deras bästa för ögonen och
- visar respekt för och omsorg om såväl närmiljön som miljön i ett vidare perspektiv.

Riktlinjer

Alla som arbetar i skolan skall

- medverka till att utveckla elevernas känsla för samhörighet, solidaritet och ansvar för människor också utanför den närmaste gruppen,
- i sin verksamhet bidra till att skolan präglas av solidaritet mellan människor,
- aktivt motverka trakasserier och förtryck av individer eller grupper och
- visa respekt för den enskilda individen och i det vardagliga arbetet utgå från ett demokratiskt förhållningssätt. (Lpo 94, s. 8)

Enligt de normer och värden i Lpo 94 skall läraren bland annat diskutera och klargöra med eleverna det svenska samhällets värdegrund och dess konsekvenser för det personliga handlandet. Läraren skall också tillsammans med eleverna utveckla regler för arbetet och samvaron i den egna gruppen.

I riktlinjerna för musik i grundskolan står det att musikens syfte och roll i utbildningen skall påverka individen samtidigt på fler olika medvetandenivåer och utgör ett viktigt redskap för bland annat lärande, bearbetning av medvetna och omedvetna intryck och förmedling av idéer och tankar. I dagens ungdomskultur förenas musik och text ofta i kombination med bild. Då skall man i musikämnet sätta den erfarenheten in i ett nytt och bredare sammanhang. Musikämnet främjar den musikaliska allmänbildningen och lägger en grund för skolans och samhällets kulturbild.

Några av målen skolan skall sträva mot i musikundervisningen är:

Eleven

...

utvecklar tillit till den egna sångförmågan och blir medveten om dess utvecklingsmöjligheter och sociala betydelse

utvecklar förmåga att själv skapa musik för att kommunicera tankar och idéer

...

använder sina kunskaper i gemensamt musicerande och därigenom utvecklar ansvar och samarbetsförmåga

...

(Skolverket, Ämnet musik)

Det som utgör musikämnets kärna är det vokala och instrumentala musicerandet, både enskilt och i det gemensamma musicerandet. Ämnets centrala arbetsform är musicerande och musikskapande i grupp där organisation ledning och bedömning kan göras. Musik kan tjäna som konkret utgångspunkt och stöd för lärande i andra ämnen som IT, språk och matematik.

Några av målen som eleverna skall ha uppnått i slutet av det nionde skolåret är:

Eleven skall

kunna använda sin röst i unison sång och flerstämmig sång

kunna delta i gruppmusicerande med melodi-, rytm och ackordspel samt kunna reflektera över och bedöma utförandet

kunna använda musik, text och andra uttrycksformer i skapande och improvisation för att gestalta tankar och idéer

...

(Skolverket, Ämnet musik)

I de allmänna kriterierna förklaras själva bedömningen i musik:

Bedömning i ämnet musik, Bedömningens inriktning

Elevens musikkunskaper utvecklas i växelverkan mellan aktivt musicerande och skapande och kontinuerlig tillämpning av ämnets grundläggande begrepp inom dessa aktiviteter. Bedömningen avser därför dels denna kunskap som helhet och dels de olika aspekterna av den.

I musicerande bedöms både den enskilda prestationen och elevens förmåga till samspel och interaktion med andra i musicerandet. Bedömning av elevens skapande i ämnet avser förmågan att använda sig av musik som personligt uttrycksmedel – individuellt och tillsammans med andra.

Vidare skall elevens förmåga att analysera, värdera och ta ansvar för eget musicerande och skapande ligga till grund för bedömningen.

(Skolverket, Ämnet musik)

Några av kriterierna för de högre betygen till år 9 är:

Väl godkänt

Eleven deltar i sång och spel på melodi-, rytm- och ackordsinstrument i olika former av gruppmusicerande.

...

Mycket väl godkänt

Eleven utför sång eller spel på något instrument på en nivå som fungerar både i grupp och som soloinslag.

Eleven använder musik som ett personligt uttrycksmedel i eget skapande och gör estetiska överväganden.

...

(Skolverket, Ämnet musik)

Vad är dressyr?

Enligt Wikipedia handlar dressyr om att manipulera djur till att utföra önskade rörelser eller beteenden. Genom dressyr tränar man djuret i lydnad. Inom ridsporten är dressyrens syfte att göra hästen användbar och angenäm att rida och att främja samspelet mellan ryttare och häst, ekipaget. Dressyren inom hästsporten har sina grunder i militärens krav på praktisk ridning från 1800-talet.

Inom all ridning är dressyren en viktig del där hästen tränas till att kunna bära en ryttare med så lite ansträngning som möjligt. För att hästen skall kunna göra det behöver den starka muskler med stor elasticitet. Målet vid en dressyrtävling är att hästen skall visa fria och spänstiga gångarter. Med gångart menas vilken gång hästen går i. De vanligaste gångarterna är skritt, trav och galopp. Det är viktigt att ekipaget är samspelta och att ryttarens kommandon som ges till hästen, hjälperna, inte visas synliga. Det skall verka som att ekipaget dansar fram tillsammans. Dressyrens grunder är kriterierna för vad ekipaget skall uppnå under ett dressyrprogram. Dressyrens grunder skall genomföras efter bästa förmåga för att åstadkomma högsta poäng.

Ekipaget tävlar i olika klasser. Klasserna brukar delas upp i tre huvudgrupper och Svenska ridsportförbundet har delat upp klasserna på följande vis. Den första huvudgruppen kallas för Lätta klasser, LC, LB och LA där A är den mest avancerade. I de lätta klasserna ingår det bland annat rörelser som volter, ekipaget gör en cirkel med bestämda avstånd på ridbanan, och tempoökningar respektive minskningar. Den andra huvudgruppen kallas för medelsvåra klasser, medelsvår B och A. De rörelser som ingår i de medelsvåra klasserna är bland annat galoppombyten, hästen galopperar med höger respektive vänster framben först, och piruetter, det vill säga en helomvändning på hästens bakdel i samlad galopp. Den tredje och sista gruppen kallas för svåra klasser, St. George, Intermediär 1, och Grand Prix. Där sker det bland annat rörelsebyten i vart och vartannat steg som piaff, en taktfast hög och mycket samlad trav med en ytterst liten förflyttning framåt, och passage, en samlad stegvis trav, med höga taktmässiga rörelser under tydligt vilande i stegen.

För att bli dressyrdomare krävs det i vissa fall rekommendationer av den klubb man är aktiv i. Ibland måste man söka stipendier för att få döma högre klass än den man har behörighet till. Indelningen nedan är hämtad från Svenska ridsportförbundet.

Dressyrdomare indelas i följande kategorier:

INTERNATIONELLA DOMARE OCH
INTERNATIONELLA KANDIDATER
Dömer alla klasser vid svenska tävlingar.
Vid internationella tävlingar enligt FEI:s reglemente.

GRAND PRIX DOMARE
Dömer alla klasser vid svenska tävlingar.

GRAND PRIX DOMARKANDIDATER
Dömer alla klasser t.o.m. Intermediaire II.

INTERMEDIAIRE 1-DOMARE
Dömer alla klasser t.o.m. Intermediaire 1.

ST GEORGES DOMARE

Dömer alla klasser t.o.m. medelsvår A-nivå.

MEDELSVÅR B-DOMARE

Dömer alla klasser t.o.m. medelsvår B-nivå.

MEDELSVÅR B-DOMARKANDIDATER

Dömer alla klasser t.o.m. Lätt A-nivå, samt Medelsvår B klasser efter stipendieansökan.

LÄTT A-DOMARE

Dömer alla klasser t.o.m. Lätt A-nivå.

Gränsen mellan Lätt A och Medelsvår B räknas där galoppombyte språnget förekommer.

UNGHÄST/PONNY- DOMARE

Samtliga domare i kategori St Georges och högre får döma klasser för unghästar. En av domarna i kollegiet kan vara en Msv B domare.

DOMARE DRESSYRRYTARTEST

Samtliga domare som genomgått tilläggsutbildning för dressyrryttartest

(Svenska Ridsportförbundet, 2009)

Dressyrens grunder

För att få en inblick i hur en domare bedömer i hästtävlingen dressyr har jag använt mig av *Dressyrens grunder* (2003) skriven av den tyska veterinären och världskända dressyrdomaren Dietmar Specht. Specht förklarar på ett enkelt sett om de olika målen som ekipagen ska sträva efter i tävlingen. För att vet hur bedömningsprocessen går till i dressyren är det bra att veta vad som bedöms och hur en domare ska tänka.

Dressyrens grunder:

Rytm *Regelbundhet*
Lösghjordhet och lugn
Hur hästen skall acceptera bettet *kontakt*
Schvung (*framåtskjutning*)
Rakhet
Samling

(Specht 2003, s 9)

Den första kvaliteten att ta hänsyn till är *rytmen* och rytmens regelbundenhet. Hästen måste för att få till den rätta rytmen arbeta med sin rygg. Dressyrhästen måste ha korrekt rytm i de tre basgångarterna skritt, trav och galopp. Om rytmen hos hästen är ojämn i de tre gångarterna är det inte acceptabelt. Men om hästen däremot har ett eller två ojämna steg i till exempel trav så skall domaren inte ge hård kritik. Vid bedömning av rytm så skall domaren fästa avseende vid den korrekta och jämna fotföljden i varje gångart. Rytmen måste vara densamma genom hela dressyrprogrammet, i både samlad och ökad.

I varje rörelse skall hästen visa *lösghjordhet och lugn*, den andra kvaliteten. I och med lösghjordheten och lugnet bevisas det att hästen arbetar med sin rygg och har möjlighet att överföra framåtrörelsen, som har utvecklats i bakbenen, till frambdelen av hästen. För att se om hästen är lugn och lösghjord finns det några saker man kan titta på lite extra. Domaren tittar på hur hästen bär sin svans. Svansen skall pendla något i takt med

rytmen, om den inte gör det tyder det på spänningar i ryggen. Ännu ett hjälpmedel för att bedöma momentet är att titta på hästens mun. Munnen skall vara stängd, tungan skall ligga under bettet medan hästen tuggar lugnt och mjukt på bettet och lite skum utvecklas. Skummet utvecklas bara om hästen är lösgjord i nacken eftersom spottkörteln då öppnas och salivproduktionen ökar, vilket i sin tur leder till att en tugg rörelse blir en reflex hos hästen. Om nacken hålls stel sker inte denna process och hästen tuggar inte lugnt och mjukt på bettet. Ytterliga ett hjälpmedel för att se om hästen är lösgjord och lugn är hur ryttaren sitter på hästryggen och hur ryttaren ger alla kommandon till hästen, ryttarens sits och hjälper. Domaren tittar på om ryttarens sits är bekväm och ledig och att ryttaren kan driva sin häst framåt.

Den tredje kvaliteten handlar om *hur hästen skall acceptera bettet*. Att vara på bettet är ett uttryck vi kan använda oss av dagligen. Här används begreppet ordagrant. För att veta om hästen lyssnar på bettet ser man till följande punkter: att hästens nacke, den högsta punkten mellan öronen, alltid skall vara den högsta punkten av halsen, att genom små lätta hjälper skall hästens huvud och nacke vara upprätt respektive vinklad från nos till öra beroende på om det är ökad eller samlad gång. Det som kan vara svårt för domaren att se i de olika bedömningsmomenten är om det är ett grundläggande fel eller bara ett tillfälligt fel. Ett grundläggande fel i denna kvalitet är till exempel om hästen under hela uppvisningen inte har nacken som högsta punkt vid något enda tillfälle. Hästen måste vara redo att möta ryttarens hjälper. Annars leder det till stel nacke och det gör det ännu svårare för ekipaget att få kontakt.

Schvung, den fjärde kvaliteten, är överföringen av det energiska påskjutet av bakbenen för att möjliggöra hela hästens framåtrörelser utan att tappa energin. För att få det rätta schvunget måste hästen återigen ha en lösgjord rygg. En häst kan ha en stor rörelseförmåga men rör sig inte med full schvung om den är stel i ryggen. Ett exempel på en häst som inte har schvung är en häst som är helt fri i hagen och upptäcker något spännande. Av nyfikenhet och rädsla skuttar hästen då omkring med stora travsteg, hög hals och hög svans. Stora mäktiga rörelser i en dressyruppvisning med ökad trav eller ökad galopp kan endast anses bra om de utförs med schvung.

Den femte kvaliteten är hästens *rakhet*. Rakhet betyder inte att hästen är rak endast när den rids på ett rakt spår utan hästen måste även vara rak vid volter och böjt spår. Hästen är rak när höger bakben följer det högra frambenets spår i en linje och samma sak sker även för de vänstra benen.

Den sista och sjätte kvaliteten är *samling*. Med samling menas en minskning av hastigheten genom att bakbenens kraft inte enbart används till att föra hästen framåt, utan till att bära hästens och ryttarens vikt. Frambenens rörelser blir lättare, halsen är mera rest. Vid samling skall det se ut som om att hästen rör sig i en uppførsbacke.

Dressyrdomaren måste bedöma helheten och inte de enskilda rörelserna. Vid varje betyg en domare ger så måste domaren bestämma vilka kvaliteter som visas (existerar) och vilka som inte visas (inte existerar).

En dressyrdomare måste kunna se helheten – även då betygen ges för enskilda rörelser. Att som domare utveckla sig till en felsökningsmaskin är det värsta som kan hända. Dressyrens grundtanke baseras på perfektion – därför finns det alltid något att anmärka på eller kritisera – också i den bästa uppvisning.

(Dressyrens grunder, Specht 2003, s. 19).

Specht menar att alla domare skulle ha en checklista för att inte glömma det man en gång lärt sig. Han tar upp dessa punkter:

Som dressyrdomare måste du betrakta dig själv som en assistent till ryttaren
Du måste se till att varje deltagare får lika och optimala villkor

...

Du måste ge varje deltagare allmänna riktlinjer för hästens fortsatta utveckling

(Specht 2003, s. 20)

Bedömningen skall inte bara bli relativt korrekt utan absolut rätt skriver Specht. Och detta gäller för alla dressyrdomare. Domaren måste ha den riktiga känslan för betygsskalan och lära sig den exakta verbala beskrivning för varje siffra.

Betygsskalan:

10	Utmärkt	Excellent
9	Mycket bra	Very good
8	Bra	Good
7	Ganska bra	Fairly good
6	Godkänd	Satisfactory
5	Med tvekan Godkänd	Sufficient
4	Ej fullt Godkänd	Insufficient
3	Ganska dåligt	Fairly bad
2	Dåligt	Bad
1	Mycket dåligt	Very bad
0	Ej utfört	Not executed

(Specht 2003, s. 25)

Specht skriver att de *allmänna intrycken* är viktiga och de är också en del i dressyrens grunder. Detta vävs också samman med de viktiga kvalitéerna som nämns tidigare. Gångarterna påverkar det allmänna intrycket. För att kunna bli en bra dressyrhäst måste hästen ha tre korrekta gångarter. Det återkommande ordet *schvung* är också viktigt för det allmänna intrycket. Lydnad avser förverkligandet av klassens avgörande villkor. Ryttarens sits och hjälper är genomgående viktigt för att domaren skall kunna bedöma ett helhetsintryck.

Taxonomier

För att få en djupare kunskap i förmågan att lära och för att klassificera vad som är viktigt i inläringen och det som skall bedömas, har jag valt att presentera två taxonomier. Eftersom fokus ligger på bedömningsprocessen i mitt arbete är det viktigt att ha kännedom om hur vi lär oss och vad som är relevant att titta på när vi bedömer.

I *Bra Böckers lexikon* (1979) står det att ordet ”taxonomi” kommer från grekiskan och är en klassificering av växter och djur efter deras inbördes släktskap. Taxis betyder: att sätta i ordning eller att arrangera. Enligt Wikipedia är taxonomi vetenskapen om indelning, eller klassificering. Indelning som tillexempel domän, rike, klass, släkten, familj, art och underart.

Blooms taxonomi

En av de mest berömda taxonomierna inom pedagogiken skrevs av Benjamin Bloom (1913-1999). Bloom var amerikansk psykolog med pedagogisk inriktning och arbetade vid universitetet i Chicago. År 1956 presenterade Bloom sin berömda taxonomi. Blooms syfte med systemet var att hjälpa studerande att utveckla sin förmåga att lära.

Jag har sammanställt progressionen genom att plocka ut det mest relevanta från Ulf Thornbergs artikel (2003) om Blooms taxonomi och Egidius bok om betygsättning och utvärdering (1992).

Kunskap – kunskap är detsamma som vetande, att memorera fakta. Hjälpfrågor till kunskapssteget i progressionen skulle kunna vara: Vad? Vem? Hur skulle du definiera?

Förståelse/Tolkning – Man kan tolka en given information eller kunskap på flera sett. Hjälpfrågorna lyder: Vad är det viktigaste i artikeln? På vilket sett skiljer sig/liknar teorierna varandra?

Bloom delade upp Tolkningen i tre huvudtyper:

- *Bearbetande återgivning* – Den studerande kan exempelvis återge ett händelseförlopp i starkt förkortad form med bevarad poäng.
- *Interpretation* – att dra ut det väsentliga. Tecken på att eleverna kan bland annat bearbeta information i denna form är att de kan dra slutsatser av diagram, tabeller och sammanställningar samt bedöma hur sannolikt riktiga slutsatserna kan vara.
- *Extrapolation* – Förmågan att dra slutsatser av given information och se vilka konsekvenser den får i olika avseenden. Vilka är t ex konsekvenserna av miljöförstörelsen, av datoriseringen, av ny uppläggning av studier och utbildning?

Tillämpning - Studenten skall kunna tillämpa sina kunskaper på nya, för studenten relativt okända tillämpningsområden. För att kunna tillämpa kunskaper måste studenten ha kunskap om och veta sammanhanget av de olika stegen av nivå 1 och 2. En hjälpfråga i detta steg kan vara: Hur kan du tillämpa...?

Analys – Även här delar Bloom upp ämnet i tre huvudtyper:

- Analys av *komponenter* – Målet här är att man skall lära sig urskilja olika argument i ett resonemang, skilja fakta från hypoteser, skilja det som är från det som borde vara.
- Analys av *samband* – Målet här är att man skall kunna bedöma hur olika delar av ett resonemang hänger ihop, hur väsentliga delar i ett sammanhang skiljer sig från mindre väsentliga.
- Analys av *förutsättningar* och *strukturerade* mönster – T ex att få fram författarens syfte och synsätt i ett eller flera av deras verk genom att ta upp olika motiv i verken som är uttryck för syftena och synsätten. I en lärarutbildning skulle man kunna begära av studenterna att de bör kunna analysera grundtankarna i en kursplan eller läroplan som de tidigare inte läst och ange hur anvisningarna och föreskrifter är uttryck för den ena eller andra pedagogiska grundsynen

Syntes – synteser består i att man gör sammanställningar av redan kända enheter så att det bildar nya strukturer eller system. Den studerande kan producera och skapa något eget och relativt unikt. Hjälpfrågorna kan vara: Vad händer om...? Hur kan vi förbättra/lösa problemet?

Värdering – Med värdering menar Bloom att bedömningen av värdet för visst ändamål av idéer, arbetsinsatser, metoder, material, planeringar o.s.v. Bedömningen skall ske med hjälp av kriterier och alltså ha någon form av rationell grund. I detta steg i taxonomin finns det inte plats för åsikter. På denna nivå skall man kunna bygga sina omdömen på kunskap, tolkning, analyser och synteser och kunna ge sakliga skäl varför man bedömer något som bra eller dåligt för ett visst ändamål.

Enligt Bloom finns det två typer av värdering:

- *Bedömning av sammanhang och konsekvens* – De studerande skall kunna bedöma en företeelse, händelse, redogörelse eller plan med hjälp av kriterier som består av krav på noggrannhet, sammanhang och följdriktighet.
- *Bedömning av material med hänvisning till allmänna eller vissa uppställda kriterier* – Denna värdering består i att man granskar om arbeten eller företeelser uppfyller de krav som kan ställas på dem.

Solo-taxonomin

En annan känd och mycket använd taxonomi heter SOLO-taxonomin och står för Structure of Observed Learning Outcome. I Bengt Ekmans rapport *Undervisning och Inläring* (1987) blev hans svenska översättning; Strukturen i det observerande utfallet av inläringen. Enligt de flesta källor är SOLO-taxonomin enbart framtagen av John Biggs. Men efter en djupare sökning i ämnet framgår det även att Kevin Collis varit verksam i framtagningen av SOLO-taxonomin. Ekman skriver i sin rapport från 1987 att Biggs och Collins intresserade sig för inläringens kvalitet och inte dess kvantitet. Ekman skriver också i *Undervisning och Inläring* (1987) att Biggs och Collins studerade 100-tals elever från olika inläringssituationer. De har då studerat hur och när eleverna lär sig och reagerar i moment som till exempel att lära sig ett kapitel i en bok, sitta och lyssna på en lektion, studiebesök, en diskuterande lektion där eleverna gör anteckningar m.m. Enligt Margareta Erhardsson *Att formulera förväntade studieresultat*

– *en vägledning* (2006) används SOLO-taxonomin framför allt för att klassificera svar på frågor och används därmed också vid betygssättning. Solo-taxonomin är uppbyggd i fem olika ordnade kunskapsnivåer som är kvalitativt skilda från varandra:

Jag har sammanställt en kort presentation av varje kunskapsnivå utifrån Erharsson Att formulera förväntade studieresultat – *en vägledning* (2006), Ekman *Undervisning och Inläring* (1987) och artikeln om riktlinjer för arbetet med kurs- och utbildningsplaner från Linköpings Universitet.

Prestructural level – studenten hanterar studentens strödda fakta som inte har med frågan att göra.

Unistructural level – studenten fokuserar på ett relevant område och arbetar med en aspekt.

Multistructural level – studenten hanterar fler och mer relevanta observationer men integrerar dem inte i ett sammanhang.

Relational level – på denna kunskapsnivå integrerar studenten fakta och idéer så att de bildar en meningsfull struktur och ett sammanhang

Extended abstract level – Studenten hanterar centrala fakta insatt i ett vidare och djupare sammanhang. En jämförelse görs, paralleller och slutsatser dras och värderingar utförs.

SOLO-taxonomin är ett sätt att beskriva struktur och mönster i elevernas svar eller deras uppfattning av någonting. Kunskapsnivåerna är snarlik Piagets stadieteori. Ekman skriver i sin rapport att Biggs och Collins pekar på att Piagets stadieteori antyder elevernas ”ability” eller förmåga medan SOLO-taxonomin ger ett mått av elevernas ”attainment” eller kunskapsnivå oberoende på var eleven befinner sig i Piagets stadier. SOLO-taxonomin kan ge ökat intresse för hur enskilda elever tänker och att den ger idéer för hur lärarens undervisningsstrategi gör det lättare respektive svårare för elevernas inläring.

Metod

För att få svar på mina frågor har jag valt att använda mig av intervjuer. I en intervju finns det möjlighet att ställa följdfrågor. Genom dessa kunde jag rikta frågorna så att svaren blev mer relevanta för frågeställningen.

Utgångspunkterna för alla mina intervjuer var den kvalitativa intervjun. Enligt Johansson och Svedner *Examensarbetet i Lärarutbildningen* (2006) är en kvalitativ intervju endast frågeområdena bestämda medan frågorna kan variera från intervju till intervju, beroende på hur den intervjuade svarar och vilka synpunkter som uppkommer. I boken skriver Johansson och Svedner också att syftet med den kvalitativa intervjun är att få den intervjuade att ge så fullständiga svar som möjligt. Eftersom jag själv går en lärarutbildning valde jag att intervjua två musklärare och för att kunna jämföra deras svar med en bedömningssport, hästdressyr, har jag valt att också intervjua en dressyrdomare. Två av de intervjuade valde att vara anonyma och jag fattade beslutet att skriva alla som anonyma för att inte peka ut någon.

Jag har valt att dela upp och presentera intervjuerna var för sig. Alla intervjuer är inspelade och transkriberade ord för ord.

Intervjuer

I mina frågor till musklärarna har jag bland annat utgått från de allmänna kriterierna i musikämnet i grundskolan. Några av frågorna jag tänkt använda mig av i intervjuerna med musklärarna är bland annat:

- Det står ordagrant i målen för ämnet musik att: *Skolan skall i sin undervisning i musik sträva efter att eleven utvecklar tillit till den egna sångförmågan och bli medveten om dess utvecklingsmöjligheter och sociala betydelse.* Hur tolkar du detta?
- I mål att sträva mot i de allmänna betygskriterierna står det att eleven skall utveckla sin egen förmåga att själv skapa musik för att kommunicera tankar och idéer. Hur har du och dina kolleger formulerat detta i era lokala mål för ämnet musik?
- Mål som skall ha uppnåtts i slutet av åk 9 är bland annat, *Eleven skall kunna använda sin röst i unison sång och flerstämmig sång.* Hur tolkar du detta? Vad gör ni om en elev inte uppnår detta?
- *Eleven skall kunna använda musik, text och andra uttrycksformer i skapande och improvisation för att gestalta tankar och idéer.* Hur tolkar du detta mål för åk 9.
- I bedömningskriterierna för åk 9 i ämnet musik på betyget Mycket Väl Godkänt står det bland annat. *Eleven använder musik som ett personligt uttrycksmedel i eget skapande och gör estetiska överväganden.* Skulle du

kunna försöka berätta och överföra detta på ett praktiskt exempel där du skulle sätta betyget MVG.

För att ta reda på hur musiklärarnas bedömningsprocess ser ut har jag bland annat valt att ställa dessa frågor:

- Beskriv hur ditt drömscenario skulle se ut i skolan kring bedömningsmomentet.
- Måste du som lärare använda dig av redovisningar, prov och uppspel m.m. för att veta om en elev har uppnått ett mål? Om inte, vilka metoder kan användas istället?
- Hur gör du för att komma ihåg det eleverna gör för att sedan sätta betygen?

För att kunna jämföra dressyrdomarens svar med musiklärarnas, har jag valt att utgå ifrån dressyrens grunder i intervjun med dressyrdomaren. Några frågor som jag tänk ställa till dressyrdomaren:

- Jag har läst mig till att det finns olika mål domaren dömer efter i dressyren. Ett av målen är rytm och regelbundenhet. Vad jag har förstått så skall hästen här arbeta med sin rygg, det skall vara regelbundna och långa steg och att rytmen måste vara densamma i ökad och samlad trav eller galopp. Har jag rätt? Kan du berätta hur du tolkar just rytmen i ett dressyrprogram.
- Vad har du själv för metod för att lätt och snabbt bedöma rytmen?
- Schvung är också ett mål i bedömningskriterierna. Hur tolkar du schvung?
- Hur vet du att du ska sätta en 6 som är Godkänd istället för en 7 som är Ganska bra?
- Vad gör du om ett ekipage inte uppnår ett mål, och helt enkelt får 0 poäng i något eller flera mål?
- Vad får ekipaget för feed-back efter ett program? Har du märkt någon utveckling från den ena tävlingen till den andra efter att ett ekipage fått sin feed-back?
- En domare får inte döma relativt korrekt utan absolut rätt. Går det att döma absolut rätt?
- Hur skulle ditt drömscenario se ut kring bedömningen om du själv fick bestämma och skriva om alla regler och betygskriterier?

Intervju 1

Den första intervjun ägde rum på Kungliga Musikhögskolan tisdagen den 7 April, 2009

klockan 10.30. Jag intervjuade då en kvinnlig musiklärare, 27 år, som undervisar i årskurs 3-9. Jag har valt att kalla henne Musiklärare 1(M1). Vi valde att sitta på en plats som var allmän men lugn och det gjorde förmodligen intervjun mer avslappnad än om vi utfört intervjun i ett övningsrum med stängda dörrar. M1 får till vårterminen 2009 sin lärarexamen i musik med profil rytmik och har jobbat i ungefär ett år som musiklärare i klasserna 3-9. M1 är den enda musikläraren på den skola hon arbetar på och har inga musiklärarkollegor.

Mina frågor kring bedömning utgick från de allmänna betygskriterier och mål för musik. Mina första frågor handlade om de allmänna målen i musik och jag undrade hur M1 hade tolkat två av målen. Målet om att skolan i sin undervisning i musik skall sträva efter att eleven utvecklar tillit till den egna sångförmågan och blir medveten om dess utvecklingsmöjligheter och sociala betydelse. Och målet om att eleven ska utveckla sin egen förmåga att själv skapa musik för att kommunicera tankar och idéer. M1 berättade att hon inte har mycket sångundervisning och att hon inte tar mycket av sången i hennes betygsbedömning. Men hon tolkade det förstnämnda målet som att alla elever ska få möjlighet att veta hur dem kan sjunga och att eleverna ska veta att de kan sjunga. M1 anser att det är svårt med sångundervisningen i högstadiet, speciellt för killar som är i målbrottet. Hon skulle vilja ha mer tid till att lära ut sång och få eleverna att vilja sjunga. Angående det andra målet berättade M1 att det på hennes skola fanns lokala strävansmål för år 5 och 9. Elever i år 9 skulle då skriva egna låtar, skriva egna texter till befintlig melodi eller melodi till en text, som sedan spelades in för att dem skulle höra sig själva. På detta sett överförde M1 det allmänna målet till skolans lokala mål på skolan. I ett av de allmänna musikmålen för år 9 står det bland annat att eleven skall kunna använda sin röst i unison sång och flerstämmig sång. M1 tolkade detta som att eleven skall kunna sjunga tillsammans med klassen. För att göra det lättare för eleven att sjunga flerstämmigt i klassrummet brukar hon sjunga en kanon på en nivå som passar klassen. Hon berättade att det var lättare att få eleverna att sjunga i låg och mellanstadiet än i högstadiet. M1 tycker att tillit till den egna rösten är viktig men att det kan vara svårt att få alla elever att utveckla den tilliten som behövs.

För att se om eleven uppnått målet med att använda sin röst i unison sång och flerstämmig sång brukar hon resa sig från pianot och gå fram till eleverna och sjunga framför dem. Då känner sig eleven mer eller mindre "tvungen" att sjunga. Annars brukar hon ta till knepet att se om eleverna är med i kroppen och rör på munnen. M1 känner att det kan vara lättare med denna typ av bedömning om det är mindre klasser. Om en elev inte uppnår målet med unison sång brukar hon pucha eleven och stötta så mycket hon kan. Men sätter inte IG på den eleven eftersom hon anser att det är en del av alla moment i hennes undervisning. M1 berättar att det brukar gå bättre om man som lärare bjuder mycket på sig själv och tar tag i problemet. Men hon har däremot inget svar på hur hon skulle lösa problemet om en elev vägrar att sjunga.

Jag bad M1 berätta och överföra betygskriteriet för MVG i år 9 där det står att eleven skall använda musik som uttrycksmedel i eget skapande och göra estetiska överväganden till ett praktiskt exempel. M1 hade tolkat detta och överfört det allmänna kriteriet till att eleverna i år 9 får skriva egna låtar. I låtskrivandet gav hon eleverna plats till att formulera ett personligt uttryck genom den egenskrivna texten. Ett tydligt förslag som hon tog upp var ett exempel på ett dåligt personligt uttryck. Det skulle kunna se ut såhär enligt M1: att en elev skriver egen text till melodin "Lille katt" och det eleven gör är att byta ut ordet katt mot hund, det är enligt M1 inget personligt uttryck. I det egna

låtskrivandet har M1 gjort utrymmen för estetiska överväganden. Ett estetiskt övervägande enligt M1 skulle kunna vara att en del i låten, till exempel en vers, kan det vara snyggt att bara ha piano medan i en annan del, till exempel refrängen, också lägga till en tamburin. M1 tycker att det estetiska övervägandet är viktigt och att det är lätt att se vilka elever som gör dessa överväganden och vilka som inte gör det. M1 tycker att det kriteriet för att få MVG i år 9 som lyder: Eleven utför sång eller spel på något instrument på en nivå som fungerar både i grupp och som soloinslag, går att tolka på flera sett. Hon tycker att det är klumpigt formulerat eftersom att ett soloinslag inte behöver vara snyggt och musikaliskt. Ett exempel enligt M1 skulle kunna vara om en elev ställer sig på en scen och slår på en gitarr samtidigt som han eller hon skriker. Hon berättar att det svåraste i den situationen skulle vara att förklara för den här eleven varför just detta soloinslag inte räknades som ett MVG, eftersom eleven inte har samma perspektiv som läraren.

M1 lägger tyngden på att det viktigaste är att se varje elev. Hon försöker hinna gå runt och titta på vad varje elev jobbar med just nu. Slutresultatet är inte det viktiga enligt M1 utan det är vägen dit som räknas, även om det inte blir något slutresultat. Det är viktigare att eleven har tänkt efter och haft en tanke med vad han eller hon tänkt göra. Men samtidigt så har hon inte tid så att det räcker till att bara bedöma vägen dit. Hon måste använda sig av uppspel, prov och redovisningar för att sedan kunna sätta ett betyg.

Ordet musikaliskt tyckte M1 var lätt att tolka. Till exempel när elever anser att de ligger på betyget MVG och ska sjunga och spela gitarr för läraren anser M1 att det ibland svajar i tempo och känns enformigt. M1 anser inte att det var musikaliskt, då visar hon andra sett eleverna kan kompa på och kanske ger en läxa att kompa till given puls.

I min fråga om hur hennes drömscenario skulle se ut kring bedömningen i skolan blev svaret att det inte handlar om själva betygsättningen utan resurserna hon skulle få till den. M1 skulle då vilja ha mer tid att sitta ner och prata med varje elev men framför allt att lyssna på varje elev. Få tid till att hjälpa alla elever till ett bättre betyg. Det har nämligen hänt att hon har gått miste om elever som senare måste redovisa för henne som bevis att eleven har gjort något. På den skola M1 jobbar på är hon ensam musiklärare. Och hon berättar att det hade varit skönt att ha någon mer att diskutera ämnet med.

För att minnas alla elever och för att kunna ha ett underlag till de betyg som ska sättas använder M1 skrivböcker med en sida för varje elev där hon efter varje lektion skriver stödord och kommentarer som bra, ok eller extra stökig m.m. Detta kan hon sedan lyfta fram under utvecklingssamtal och ha som betygsunderlag. Hon tycker det är viktigt att i dessa kommentarer skriva både positivt och negativt. Det finns vissa delar i bedömningen M1 tycker är svårt men eftersom hon har förtydligat sina egna lokala betygsriterier och mål så mycket hon har haft möjlighet till är de, enligt henne, ganska lätta att följa.

Intervju 2

Intervjun ägde rum tisdagen den 21 April, 2009 klockan 10.00. Musiklärare 2(M2), 42 år och kvinna, är utbildad IE-lärare, instrument och ensemblelärare, med inriktning på piano och sång. Hon har senare läst ett antal kurser i kompetensutveckling för

grundskolelärare. Nu undervisar hon musikklasser i år 8 och 9. M2 arbetar tillsammans med sju musiklärarkollegor.

Denna intervju utgick ifrån de allmänna betygskriterier och mål för musik. I de allmänna målen för musik om att skolan i sin undervisning skall sträva efter att eleven utvecklar tillit till den egna sångförmågan och blir medveten om dess utvecklingsmöjligheter tolkar M2 det som att eleverna ska våga sjunga. Vad M2 menade var att eleverna måste våga vara aktiva på lektionen och att de vågar ta för sig och vågar delta.

I det andra allmänna målet om att eleven skall utveckla sin egen förmåga att själv skapa musik för att kommunicera tankar och idéer berättar M2 att hon och hennes kollegor tidigare inte lyft fram detta mål. Men de senare åren har M2 och hennes kollegor utvecklat detta mål med att eleverna nu skriver en egen raggaelåt efter ett avslutat moment om pop och rockhistoria. Eleverna skapar låten i grupp under ganska styrda förutsättningar. I år försöker M2 vidareutveckla egenskrivande så elever i år 9 skriver egna poplåtar. Genom egen text och melodi får eleverna uttrycka sig och bestämma själva hur låten skall vara. Eleverna måste också, för att kunna skapa sin låt, ha mer kunskap om form och hur dem ska tänka kring rytm, text och fraser.

Mål som skall ha uppnåtts i slutet av årskurs 9 är bland annat att eleven skall kunna använda sin röst i unison sång och flerstämmig sång. M2 berättade att detta mål i musikklasserna är väldigt enkelt att uppnå eftersom dem sjunger unisont och flerstämmigt enda från mellanstadiet. Den flerstämmiga sång som förekommer i de klasser som inte har kör är kanonsång eller melodier som kan sjungas mot varandra med olika texter. Men om någon elev vill så finns det möjlighet att vara med i luciatåget som tidigare bara framförts av musikklasserna. I luciatåget är sången flerstämmig och de elever från de vanliga klasserna har där chansen till ett högre betyg, även om de, enligt M2, inte vet att de får ett högre betyg vill de vara med.

Om en elev inte uppnår målet att sjunga unison eller flerstämmig sång så gör M2 och hennes kollegor inget speciellt för att eleven skall uppnå det målet. Om eleven deltar med bästa förmåga blir han eller hon Godkänd i det momentet.

Eftersom musiklärarna på skolan är så många kan dem föra den ständiga diskussionen kring vad som kan förbättras, vad dem vill förbättra, vad det är som saknas m.m.

När M2 skulle överföra betygskriteriet MVG i år 9 där eleven använder musik som ett personligt uttrycksmedel i eget skapande och gör estetiska överväganden hade hon flera exempel. Ett av dem var ett exempel på några elever i år 7 som skulle inför klassen presentera en visdiktare och framföra en låt av denna på valfritt sett. Eleverna hade resonerat sig fram till ett resultat som innehöll variation, en musikalisk idé och flera estetiska överväganden. M2 förklarar att sjuorna inte har betyg men att detta skulle kunna vara ett praktiskt exempel där hon skulle sätta betyget MVG.

M2 berättar att elever har svårt att själva bedöma om de har ett musikaliskt uttryck eller inte. I deras lokala betygskriterier så står det att eleven skall kunna spela fritt och säkert. Och hon och hennes kollegor är medveten om att det är svävande ord, och det kan vara svårt för både lärarna och eleverna att tolka detta.

Som underlag för de betyg eleverna skall få finns det en informationslapp för varje elev. När M2 undervisar halvklass i piano har varje elev sin lapp under lektionen för att komma ihåg vad som är klart och vad som skall göras för att få ett visst betyg. Sedan samlas lapparna in och M2 skriver en kommentar om vad eleven gjort. Detta gör alla musiklärare under lektionerna och redovisningar, lapparna samlas slutligen in i M2 dator och sammanställs. Det är viktigt enligt M2 att ge positiv feed-back till eleverna som förhoppningsvis leder till att de känner musikämnet som ett intressant ämne och hon vill försöka få eleven att se nya möjligheter inom musikens värld.

I frågan om att vara lärare och att sätta betyg känner sig M2 påfrestad. I musikklasserna har hon en annan relation till eleverna vilket gör att när hon ska sätta betyg blir bedömningssituationen obekvämt. Det är lättare när vissa elever är solklara vilket betyg de skall få. Att det är en styrka att det är flera musiklärare på skolan är det ingen tvekan om enligt M2. Hon skulle inte vilja sitta själv och ta alla besluten. Processen är den viktiga delen i inläringen, inte hur redovisningen blev menar M2. Hon vill se hur eleverna tänker och resonerar sig fram till beslut.

M2 tycker att arbetet med att överföra de allmänna betygskriterierna till sina lokala kriterier har varit svårt. Hon och hennes kollegor har vägt varje ord i sina betygskriterier och mål. M2 berättar att: "När jag äntligen bestämt mig och formulerat ner en mening så läser jag igenom och tänker: vad betyder det här egentligen?". Hon kan ibland undra hur eleverna och andra skall förstå kriterierna om de inte hört tankegångarna som lett fram till den slutgiltiga formuleringen.

Om M2 fick bestämma helt själv hur bedömningen i skolan skulle se ut så skulle hon inte ha kvar bara tre steg i betygsskalan (G, VG och MVG). Hon menar att skillnaden mellan den eleven som precis G och den eleven som har ett starkt G blir otroligt stor kunskapsmässigt. M2 tycker att betygen är en jättebelastning och skulle gärna vara utan dem. Samtidigt som det kan vara bra att ha kriterier för att få fart på eleverna. I hennes undervisning skrivs det väldigt mycket papper om elever och bedömning och det blir mer och mer. Om hon bara skulle undervisa och musicera med sina elever skulle det vara det ultimata. Samtidigt kommenterade hon att för de svaga eleverna behövs det papper.

Intervju 3

Denna intervju kom att vara en telefonintervju med en kvinnlig dressyrdomare, 50 år. Intervjun ägde rum söndagen den 19 April, 2009 klockan 14.00. Dressyrdomare(Dd), som jag valt att kalla henne i mitt arbete, har titeln Intermediaire 1-domare och har behörighet att döma alla klasser upp till Intermediaire 1. Dd dömer mest i klassen St George, medelsvår A-nivå.

I denna intervju har jag utgått ifrån dressyrens grunder. De sex mål och de allmänna intrycken som en domare ska utgå ifrån när den dömer ett ekipage under en dressyrtävling.

Den första kvaliteten av målen är rytm och regelbundenhet, Dd berättar att hon tänker på rytmen mer som flytet i uppvisningen eller hästens gångart. Dd nämner att takt finns i de tre grundgångarterna nämligen att skritten är fyrtakt, traven är tvåtakt och galoppen tretakt. Hon tolkar det som att rytmen har med själva flytet att göra, det ska finnas ett

flyt genom hela programmet. Dd menar på att en häst kan gå i fyrtaktsgalopp där han ska kunna bibehålla sin fyrtakt utan att rytmen störs. Rytmen är för henne ett vidarebegrepp än att bara titta på takten hos hästen.

Enligt Dd har schvungen med lätt framdel att göra. Det ska se ut som att hästen går i uppforsbacke och inte vara markbunden.

En häst som är medioker i gångarterna kan ju ha en jämn rytm i sina rörelser. Men kan vara väldigt markbunden. Den kan ju faktiskt gå fel i sin kropp fast den ändå har en rytm. Men det kan aldrig gå med schvung om den inte lägger vikt på sina bakben och blir lätt fram.

(Intervju, 19/4-09 kl. 14.00)

När Dd dömer i St: George så finns det ungefär 25 moment att döma. Hon kom fram till att hon fattar 30 beslut på cirka sex minuter. Eftersom dressyr är en bedömnings sport menar Dd på att ju tryggare och duktigare du är på att döma desto mer vågar du använda dig av betygsskalans 11 steg. Jag frågade hur hon vet att hon skall sätta en 6 som är Godkänd och en 7 som är Ganska bra? Dd svarade att hon oftast utgår från 7 som är Ganska bra och kan utifrån den hållpunkten jämföra det med vad hon ser på banan. Hon menar att en mer osäker domare använder sig av mer text i sina bedömningar istället. Ju större erfarenhet man har som domare desto mindre subjektiv blir man i sin bedömning berättar Dd. Dd håller inte på med ridning själv just nu på grund av tidsbrist. Men hon tror att det är en stor fördel att inte tävla själv, för då har hon ingen förutfattad mening om ekipaget.

Det är viktigt att siffran 6 har samma värde även om man dömer OS, VM eller en lokal tävling. För att veta att alla domare ska döma så samordnat som möjligt går Dd minst två kurser per år med deras domarutbildare Lars Andersson. Alla de kurserna går ut på att synkronisera bedömningarna så att alla domare dömer så lika som möjligt. I de klasser Dd dömer så är det alltid tre domare, då måste de efter varje klass gå igenom sina protokoll. I de fall där det skiljer 5 % eller mer måste de skriva ner varför det gör det och sedan skicka det till Lars Andersson som sedan för statistik. I och med detta system har Dd och hennes kollegor blivit bättre på att vara mer samspelade och sambördiga.

Dd berättar att det bästa hon vet är när hon ser någon som videofilmade ekipaget utförande under en tävling när hon dömer. För då kan ryttaren och kanske också tränaren titta på filmen efteråt samtidigt som de läser Dd protokoll och se att det stämmer precis med vad de ser. I protokollet försöker Dd först alltid skriva något positivt, även om du fick en 6, Godkänt eller en 5, med tvekan godkänd, fanns det någonting där som var lite bra. Och efter det positiva skriver Dd ner varför hon inte satt en 10, Utmärkt. Domaren är inte tränare. Dd menar att hon i det allmänna intrycket på slutet inte ska ge träningsidéer till ryttaren. Till exempel kan hon skriva ”Bristar idag i framdelen, bör stärkas för ökat engagemang i kroppen” istället för att skriva ”Du måste träna mer på byten”. Ryttaren tar med sig protokollet till sin tränare och visar det Dd skrivit så att man kan jobba vidare med det.

Att bedöma här och nu är viktigt enligt Dd. Hon kan se en utveckling hos ett ekipage men ska inte kommentera det för med ett objektiva öga skall hon se det hon ser just då på banan. Hon berättade om att vid tävlingar på annan ort än där hon brukar döma kan hon träffa domare ibland som kan nämna något om hur en viss häst gick för några veckor sedan. Det tycker Dd inte är acceptabelt eftersom hon kommer dit ”blank” och

med den nya informationen möjligtvis dömer det ekipaget hårdare än de andra. Dd tog upp att det viktigaste för en tävling är att man måste nollställa sig inför varje tävling. Hon själv minns aldrig ekipage men hon tolkar det som att det är en överlevnadsstrategi. Att döma absolut rätt är det ingen tvekan om att man ska göra enligt Dd. Men ibland dömer Dd och hennes domarkollegor olika trots att de är samspelade, vilket gör att ryttaren känner sig splittrad. Som domare måste man vara otroligt koncentrerad, utvilad, påläst och det i respekt mot ryttarna menar Dd.

Jag frågade Dd om det kan vara så att olika domare gillar olika hästar. Då skrattade hon och sa att det var mycket som handlade om det för flera år sedan. Enligt Dd är det ingen domare som gör det längre, tittar på typ av häst, utan man tittar på rörelsen och om hästen rör sig ändamålsenligt eller inte för den klass den tävlar i. Det kan vara så att vissa domare inte tycker om att hästen går med all vikt på sina framben, berättade Dd, därför att det inte stämmer med reglementet där hästen ska bära sig själv på sina bakben. Men att det är en helt annan sak att tycka om hästtypen enligt Dd.

På nivån där Dd dömer är det tre stycken domare och om hon fick önska så skulle hon vilja ha fler än en domare på alla nivåer eftersom det ger ett bättre utslag. Dd gillar de nya bedömningsformerna där man sitter och dömer i ett domarkollegium med två domare, framförallt när man dömer unghästar. Då kan man diskutera sig fram till en siffra. Drömscenariot skulle för Dd vara om fler domare kunde döma mer objektivt eftersom alla enligt Dd inte gör det. Hon berättar att många domare faktiskt tränar ekipage som sedan tävlar. Det finns en regel som säger att man inte regelbundet skall ha tränat ett ekipage de senaste tre månaderna. Men Dd tycker den regeln är vag.

Analys

Intervjuerna

Till musklärarna ställde jag frågor om de allmänna betygskriterierna och målen för musik i grundskolan. I det allmänna målet om att skolan skall sträva efter att eleven utvecklar tillit till den egna sångförmågan och vara medveten om dess utvecklingsmöjligheter, tolkade M1 det som att alla elever skall få möjlighet att veta hur de kan sjunga och att de kan sjunga. Medan M2 tolkade målet som att eleverna måste våga sjunga och vara aktiva på lektionen och att eleverna vågar ta för sig. I målet om att eleven skall utveckla sin egen förmåga att själv skapa musik för att kommunicera tankar och idéer, jobbade båda musklärarna med att eleverna skrev egna låtar och själva fick bestämma hur slutliga formen och arrangemanget skulle bli. Där menar både M1 och M2 att eleven har möjlighet att genom sin egen musik uttrycka tankar och idéer. Angående målet om att eleven skall kunna använda sig av unison och flerstämmig sång tolkade M1 målet som att eleven skall kunna sjunga tillsammans med klassen. Och för att det med enkla medel ska bli flerstämmig sång gav de båda musklärarna som förslag att sjunga kanon. Om en elev inte uppnår målet eller vägrar sjunga gör M1 eller M2 inte något speciellt, utan M2 förklarade att om en elev deltar med bästa förmåga blir eleven Godkänd i ämnet.

Båda musklärarna ansåg att själva processen innan framförandet av en låt eller ett estetiskt övervägande var det viktigaste i undervisningen. Själva uppspelet eller något liknande var inte det de strävade efter att bedöma. För att minnas alla elever och för att skapa sitt underlag till elevernas betyg gör både M1 och M2 anteckningar om varje elev

efter varje lektion och avslutat moment. M1 är ensam musiklärare på sin skola medan M2 har sex musiklärarkollegor och de var alltså sju musiklärare på samma skola, några jobbar halvtid och några jobbar heltid. M1 skulle vilja ha någon mer lärare att resonera med när det gäller betygskriterier och elever. M2 menar att det är övervägande positivt att vara många på en och samma arbetsplats och skulle inte önska att vara helt ensam musiklärare på en skola.

I intervjun med Dressyrdomaren utgick jag från de sex mål och de allmänna intrycken som en domare ska utgå ifrån när den dömer ett ekipage under en dressyrtävling. När Dd dömer i dressyrklassen St George fattar hon ungefär 30 beslut på sex minuter. I klassen St George sitter det alltid tre domare i domarkollegiet. Dressyr är en bedömnings sport och ju duktigare och kunnigare domaren är på att döma desto mer vågar han eller hon använda sig av betygsskalans 11 steg.

Det är viktigt att siffran 6 har samma värde för alla domare i alla klasser, från lokala dressyrtävlingar till OS-tävlingar. För att veta att alla domare dömer så samordnat som möjligt träffas Dd och hennes kollegor minst två gånger per år på kurser som gör dem mer synkroniserade i bedömningarna. Efter varje klass, i St George, går Dd och de andra två domarna igenom alla protokoll och kontrollerar att det inte skiljer 5 % eller mer på de betyg dem satt. Om det skiljer 5 % eller mer diskuterar domarna kring varför det har blivit så och Dd fördjupar sig i vad kollegerna såg som inte hon själv såg och vice versa. Detta görs för att domarna skall hålla sig uppdaterade och uppehålla sin synkronisering med varandra.

Att bedöma här och nu är viktigt enligt Dd. Hon kan se en utveckling hos ett ekipage men det är oviktigt för själva bedömningen. En domare måste döma absolut rätt och därför är det viktigt att kunna alla regler, mål och betygsskalan i minnet. Eftersom domarna hela tiden måste ha sitt öga på ekipaget samtidigt som de talar om för sin sekreterare vad som ska skrivas ned. Det allmänna intrycket skrivs ner sist på pappret när ritten är avslutad. Då har Dd ungefär en och en halv minut på sig att sammanfatta vad hon sett i helhet.

I min intervju med M2 framgick det att om det är fler musiklärare som har samma elev, vilket det är på hennes skola, i olika moment i musikundervisningen pratar de berörda lärarna ihop sig och kommer fram till ett betyg som eleven får, medan M1 var själv med att fatta beslut. Som dressyrdomare måste man i vissa klasser diskutera och utvärdera resultatet. I de klasser där tre domare dömer går det till så att, först sätter var domare för sig ett betyg som syns i protokollet och sedan räknas domarkollegiets alla poäng ihop. Efter tävlingen när vinnaren är korad samlas domarna och för en diskussion kring deras siffror. Om det skiljer 5 % eller mer på deras individuella poäng reder domarna ut varför.

Musik – Dressyr

För att enklare se likheter mellan de två bedömningsyrkena har jag spaltat upp ord och termer som kan översättas från musikundervisning till dressyren.

Musik
Lärare
Elev

Dressyr
Domaren och tränaren
Ekipaget

Bedöma
Betygsunderlag
Betyg
Betygskriterier och mål

Döma
Protokoll
Poäng
Dressyrens grunder

En musiklärare är både tränare och domare till sina elever. Läraren lär eleverna det de skall kunna för att uppnå målen, dessutom skall läraren göra en bedömning och sätta betyg på eleverna. En dressyrdomares uppgift är att se det färdiga resultatet och sätta poäng medan en tränare vägleder ekipaget fram till målet, i detta fall en dressyrtävling. I dressyren är det viktigt att domaren följer regeln om att inte träna ett ekipage på tre månader innan denna har rätt att döma samma ekipage.

Betygsunderlaget musikläraren har till sina utvecklingssamtal kan man jämföra med dressyrdomarens protokoll. Ett papper som visar vad eleven respektive ekipaget kan och vilka mål och kriterier som har uppnåtts.

De allmänna betygskriterierna i musik går att jämföra med dressyrens grunder. Båda är underlaget för vad som skall bedömas. Båda måste följas och vara en utgångspunkt för eleven respektive ekipaget. Kriterierna är även utgångspunkten för läraren och dressyrdomaren. Det som skiljer de allmänna kriterierna från dressyrens grunder är att musiklärarna måste tolka de allmänna kriterierna och föra över dessa till lokala kriterier, medan dressyrens grunder inte behöver ändras på grund av att alla grunder är densamma för alla tävlingar från Grand Prix till lokala tävlingar.

Dressyrdomaren förbereder sig alltid innan en tävling genom att repetera dressyrens grunder, poängskalan och de olika siffrornas betydelse samt går igenom det program hon skall döma. Musiklärarna förbereder sig genom att repetera innehållet i de lokala kursplaner som de själva tolkat och översatt utifrån de allmänna kriterierna. Utifrån sin specifika kunskap i ämnet kan musikläraren respektive dressyrdomaren komma fram till beslut om vad eleven respektive ekipaget får för betyg eller poäng.

Diskussion

I alla intervjuer har utgångspunkten varit min frågeställning:

Vilka likheter samt skillnader finns i bedömningsprocessen hos en musiklärare respektive en dressyrdomare?

Jag har tagit reda på hur musikläraren tolkade de allmänna betygskriterierna och målen samt hur dessa formuleras i lokala betygskriterier och mål. Jag har även fått kännedom om hur dressyrdomaren tolkade dressyrens grunder samt fört resonemang kring likvärdig bedömning.

Om man skulle överföra bedömningen i dressyr till musik i grundskolan skulle läraren lära ut och någon annan, till exempel rektorn, sätta betyg. Enligt de intervjuade musiklärarna var själva bedömningsprocessen den viktiga. Den processen skulle då inte bedömas av den som sätter betyget utan själva slutresultatet blir det viktiga. Om vi i grundskolan bara skulle bedöma resultatet och inte vägen fram skulle eleven inte lära sig lika mycket enligt de intervjuade. Jag håller delvis med. Om vi ser till Blooms

klassificeringssystem skulle den som sätter betyget gå miste om bedömningsstegen i taxonomin. Samtidigt måste läraren enligt Lpo 94 bedöma slutresultatet. Eftersom Lpo 94 är målrelaterat är viktigt att eleven ”skall uppnå” målen. Om läraren inte skulle använda sig av redovisningar eller prov bedömningsprocessen skulle den läraren bryta mot lagen och inte kunna sätta betyget godkänt på sina elever. Jag tycker det är viktigt att läraren både ser inlärningsprocessen och slutresultatet som sedan ska jämföras med målen i Lpo 94 som eleven ska ha uppnått. Lisa Björklund Boistrup menar i *Pedagogisk bedömning* (2005) att det är viktigt att eleven är delaktig i lärandeprocessen och att eleven får klart för sig vad han/hon redan kan och hur eleven kan utvecklas.

Jag har insett att de intervjuade musiklärarna begår någon form av tjänstefel genom att inte följa ett av målen i Lpo 94. Det står i Lpo 94 att ”eleven skall kunna använda sin röst i unison sång och flerstämmig sång”. För mig betyder detta att eleven ska kunna sjunga flerstämmigt. För att kunna sjunga flerstämmigt måste man vara tonsäker, kunna hålla ton och hantera sin sångröst. Om eleven inte uppnår detta kan jag inte sätta betyget godkänt. Men enligt de musiklärare jag intervjuat tar de inte till någon speciell åtgärd när en elev är tondöv och inte sjunger rent, eller om eleven inte ens aktivt sjunger. Musiklärarna kan alltså sätta betyget godkänt utan att eleven uppnått målet. Om alla utbildade musiklärare skulle ha samma uppfattning om vad som gäller för de olika kriterierna skulle detta problem inte uppstå och all bedömning i skolan skulle vara lika för alla. Dressyrdomarna möter inte detta problem lika ofta eftersom deras uppgift är att ha en likvärdig bedömning.

Det är viktigt i de båda bedömningskulturerna att förbereda sig kunskapsmässigt och veta exakt vilka kriterier och mål som gäller för just det moment som skall bedömas. Som musiklärare är det inget måste att diskutera betygskriterier och mål tillsammans med andra musiklärare eftersom man kan vara ensam musiklärare på den skola man undervisar.

Det går att tolka de allmänna betygskriterierna i grundskolan på olika sett. De allmänna kriterierna för musik tolkar varje lärare från sitt eget perspektiv. Astrid Petersson problematiserar i *Pedagogisk bedömning* (2005) formuleringar i läroplanen och dess formuleringar. Hon ger exempel på hur olika meningar kan tolkas. Eftersom varje lärare tolkar läroplanen på sitt sätt formas tusentals olika tolkningar som sedan elever och föräldrar kommer ta del av. Enligt de musiklärare jag intervjuat är en viktig del att musikläraren kan förklara för eleven varför de lokala betygskriterierna ser ut som de gör och varför eleven har fått just detta betyg. Domaren har inget val och kan bara tolka dressyrens grunder på ett sätt. Domarna går kurser minst två gånger per år och friskar upp sin kunskap om dressyrens grunder. Detta moment tycker jag kan överföras från dressyren till skolan. Det är oerhört viktigt att alla lärare bedömer alla moment i undervisningen så lika som möjligt annars kan situationen bli den att olika lärare sätter olika betyg i samma ämne även om eleverna har presterat lika. En stor fördel vore alltså om dagens lärare inte bara såg till sin egen skola, utan med hjälp av att få insikt om hur lärare i hela landet bedömer, kan bedöma så likvärdigt som möjligt.

Likvärdig och synkroniserad bedömning skulle vara det ultimata. Dressyrdomarna skall vara så samspelta som möjligt. Musiklärarna behöver inte vara samspelta med sina kollegor. En del musiklärare jobbar helt själva och då finns det ingen annan förutom sig själv att vara samspelt med. Det betyder att det finns en skillnad i hur diskussionerna förs i de olika bedömningsprocesserna.

I ridsporten är dressyrens syfte enligt Wikipedia att göra hästen användbar. För att få hästen användbar måste hästen vara sund, stark och frisk. Enligt Lpo 94 skall elever i skolan fostras till att bli bra allmänna medborgare. Här har läraren och domaren en stor uppgift: att eftersträva målen. För att uppnå dessa mål och syften menar alla de intervjuade att bedömningen kan ske genom positiv feed-back. Både musiklärarna och dressyrdomaren är noga med att skriva både positiv och negativ kritik på underlaget. Meningen är att lyfta eleven eller ekipaget och ge ny energi till att fortsätta med det de gör.

Egidius skriver i *Betygsättning och utvärdering i skola och utbildning* (1992) om hur man sätter betyg och att det inte bara en teknisk fråga utan framför allt en fråga om hur man ser på livet, människan och kunskapen. Jag kan inte annat än att hålla med Egidius!

Slutord

Det har varit mycket lärorikt att skriva det här arbetet. Jag har fått mer insikt i hur bedömningsprocessen ser ut i grundskolan och hur viktiga de är. Jag tycker det har varit relativt lätt att jämföra skolans bedömningsprocess med dressyrens.

Nu i efterhand skulle jag vilja göra ett mer omfattande arbete som berör skillnader och likheter mellan de två olika bedömningsprocesserna. Jag tror att skolan kan vinna på att överföra vissa delar av dressyrens bedömningsprocess till sin egen bedömning.

Referenser

Böcker

Davidsson, L., Sjögren, B., & Werner, L. (2001). *Betyg* (5:e upplagan). Göteborg: Norstedts juridik.

Egidius, H. (1992). *Betygsättning och utvärdering i skola och utbildning*. Malmö: Gleerups.

Erdis, M. (2004). *Juridik för pedagoger* (3:e upplagan). Lund: Studentlitteratur.

Johansson, B., & Svedner, P. O. (2006). *Examensarbetet i lärarutbildningen*. Uppsala: Läromedel & utbildning.

Lindström, L., & Lindberg, V. (2005). *Pedagogisk bedömning*. Stockholm: HLS.

Lpo 94. (2006) *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet*. Skolverket.

Lpf 94. (2006). *Läroplan för de frivilliga skolformerna*. Skolverket.

Lärarens handbok (2004). (4:e upplagan). Stockholm: Lärarförbundet.

Specht, D. (2003). *Dressyrens grunder*. Settern.

Examensarbeten och rapporter

Andersson, A. (2004). *Mental träning & LearningMethods. Ett försök att överföra övningar för idrottare till musiker*. Kungliga musikhögskolan i Stockholm.

Ekman, B. (1987). *Undervisning och inläring – Aspekter på SOLO-taxonomi*. Uppsala universitet. Rapport 26.

Erhardsson, M. (2006). *Att formulera förväntade studieresultat – en vägledning*. Umeå universitet, Universitetspedagogiskt centrum.

http://www8.umu.se/planering/Bologna/arkiv/FSR_vagledning_Umu.pdf

Söderberg, C. (2008). *Bedömning i centrum*. Högskolan i Halmstad.

Ternrud, I. (2007). *Hur ser ett hjärta ut?* Högskolan Kristianstad.

http://eprints.bibl.hkr.se/archive/00001645/01/Exarb_Ternrud_Ingrid.pdf

Hemsidor och Internetlänkar

Hellström, H. *Hippson* (17 April, 2009).

http://www.hippson.se/cldoc/44552.htm?__style=print

Horse connexions. Forskningsarkiv. (4 April, 2009).

http://horseconnexion.org/Swedish/Research_News/Frames/Index.htm

Läraryrket - lararforbundet.se (26 mars, 2009).

Pollux (28 April, 2009)

<http://www.polluxklubben.se/artiklar/dressyr-article58614-2055.html>

Riktlinjer för arbetet med kursplaner, Rektor vid Linköpings universitet, namn och år okänt.

http://www.liu.se/bologna/dok/riktlinjer_for_kursplanearbetet_LiU.pdf

Skolverket. Allmänna betygskriterier och mål i musik i grundskolan. (5 April, 2009).

<http://www3.skolverket.se/ki03/front.aspx?sprak=SV&ar=0607&infotyp=23&skolform=11&id=3877&extraId=2087>

Svenska ridsportförbundet - ridsport.se (8 mars, 2009).

Tornberg, U. *Blooms taxonomi* (3 April, 2009).

<http://www.gunnesboskolan.lund.se/nyasidan/portfolio/portfoliomapp/nz/nzbilder/specialbevakat/benjaminbloom.html>

Vittra. Skolförlag (15 April, 2009).

<http://www.vittra.se/default.aspx?id=2293&refid=2292>

Wikipedia (9 April, 2009).

http://en.wikipedia.org/wiki/Benjamin_Bloom

Wikipedia (28 April, 2009)

[http://sv.wikipedia.org/wiki/Dressyr_\(ridsport\)](http://sv.wikipedia.org/wiki/Dressyr_(ridsport))

Wikipedia (30 April, 2009)

<http://sv.wikipedia.org/wiki/Taxonomi>

Bilagor

Till läraren:

- *Skolan skall i sin undervisning i musik sträva efter att eleven utvecklar tillit till den egna sångförmågan och bli medveten om dess utvecklingsmöjligheter och sociala betydelse. Hur tolkar du detta?*
- I mål att sträva mot tas det upp att eleven skall utveckla sin egen förmåga att själv skapa musik för att kommunicera tankar och idéer. Hur har du och dina kolleger formulerat detta i er skolas mål för ämnet musik. Fler tankar?
- I femte skolåret skall man sträva efter mål som att, *delta i unison sång av enkla former av melodi-, rytm- och ackordspel samt föra samtal kring musicerandet. Hur tolkar du detta? Hur vet du att eleven uppnått detta mål?*
- *Eleven skall vara medveten om och kunna reflektera kring musikens funktioner och varierande uttryck i dagens och gångna tiders samhällen. En ganska stor punkt i målen för det femte skolåret. Hur gör du när du skall bedöma om en elev kan reflektera kring musikens funktioner?*
- Mål som skall ha uppnåtts i slutet av åk 9 är bland annat, *Eleven skall kunna använda sin röst i unison sång och flersämmig sång. Hur tolkar du detta? Vad gör ni om en elev inte uppnår detta?*
- *Eleven skall kunna använda musik, text och andra uttrycksformer i skapande och improvisation för att gestalta tankar och idéer. Hur tolkar du detta mål för åk 9.*
- I bedömningskriterierna för åk 9 i ämnet musik på betyget Mycket Väl Godkänt står det bland annat. *Eleven använder musik som ett personligt uttrycksmedel i eget skapande och gör estetiska överväganden. Skulle du kunna försöka berätta och överföra detta på ett praktiskt exempel där du skulle sätta betyget MVG.*
- I bedömningskriterierna för åk 9 i ämnet musik på betyget Mycket Väl Godkänt står det bland annat: *Eleven utför sång eller spel på något instrument på en nivå som fungerar både i grupp och som soloinslag. Hur bedömer du att en elev får VG och en annan får MVG i sång och spel?*
- Vilken utbildning har du?
 - Måste du som lärare använda dig av redovisningar, prov och uppspel m.m. för att veta om en elev har uppnått ett mål? Om inte, vilka metoder kan användas istället?

- Beskriv hur ditt drömscenario skulle se ut i skolan kring bedömningsmomentet.

Till domaren:

- I vilka klasser dömer du mest?
- Jag har läst mig till att det finns olika mål domaren dömer efter i dressyren. Ett av målen är rytm och regelbundenhet. Vad jag har förstått så skall hästen här arbeta med sin rygg, det skall vara regelbundna och långa steg och att rytmen måste vara densamma i ökad och samlad trav eller galopp. Har jag rätt? Kan du berätta hur du tolkar just rytmen i ett dressyrprogram.
- Vilka metoder använder du själv för att lätt och snabbt bedöma rytmen?
- Schvung är också ett mål i bedömningskriterierna. Hur tolkar du schvung?
- Poängsättningen, kan du berätta lite om hur den fungerar, döms varje moment? Har du några papper jag kan få?
- Hur vet du att du ska sätta en 6 som är Godkänd istället för en 7 som är Ganska bra?
- Finns det lokala bedömningskriterier, har du i så fall varit med och skrivit några? Eller finns det bara allmänna kriterier? Kan alla hitta dessa kriterier?
- Vad gör du om ett ekipage inte uppnår ett mål, och helt enkelt får 0 poäng i något eller flera mål?
- Vad får ekipaget för feed-back efter ett program? Har du märkt någon utveckling från den ena tävlingen till den andra efter att ett ekipage fått sin feed-back?
- Vad jag har förstått så är det viktigt att kunna se helheten hos ett ekipage. Hur bedömer du helheten?
- En domare får inte döma relativt korrekt utan absolut rätt. Går det att döma absolut rätt?
- Vad händer om olika domare gillar olika hästar? Väljer de tävlande specifika domare för att de vet att dem kan ge högre poäng?
- Vilken utbildning har du?
- Hur skulle ditt drömscenario se ut kring bedömningen om du själv fick bestämma och skriva om alla regler och betygskriterier?